

EUROPSKA KOMISIJA

PRIOPĆENJE ZA TISAK

Bruxelles, 14. travnja 2014.

Temeljna prava: Povelja EU-a sve je važnija i koristi građanima

U četvrtom godišnjem izvješću o primjeni Povelje EU-a o temeljnim pravima koje je danas objavila Europska komisija vidljivo je da važnost i ugled Povelje EU-a i dalje rastu: Sud sve više primjenjuje Povelju u svojim odlukama, a nacionalni suci sve su svjesniji utjecaja Povelje i Sudu upućuju zahtjeve za smjernice. Osim toga, Europska komisija nastoji Povelji postupno udahnuti život mjerama za promicanje i zaštitu prava građana EU-a utvrđenih Poveljom. Europska komisija uvela je od 2010. „kontrolni popis temeljnih prava” i stoga pregledava sve zakonodavne prijedloge kako bi se osiguralo da „prolaze test temeljnih prava”. U godišnjem izvješću o primjeni Povelje prati se postignuti napredak i utvrđuju izazovi i problemi. Vidljivo je da Europska komisija temeljna prava smatra središtem svih politika EU-a.

„Gotovo četiri godine nakon što je Europska komisija predstavila svoju strategiju za provedbu Povelje EU-a uspjeli smo osnažiti kulturu temeljnih prava u institucijama EU-a. Svi povjerenici polažu prisegu da će se pridržavati Povelje o temeljnim pravima, provjeravamo sve europske zakonodavne prijedloge kako bi oni bili u skladu s Poveljom, a Sud i nacionalni sudovi u svojim presudama sve više upućuju na Povelju”, izjavila je potpredsjednica Viviane Reding, povjerenica EU-a za pravosuđe, temeljna prava i građanstvo. *„Drago mi je što mogu primijetiti da je Povelja sada u potpunosti zaživjela kao istinska sigurnosna mreža za naše građane i smjerokaz za institucije EU-a, države članice i sudove. Zamišljam budućnost u kojoj se građani u državama članicama izravno pozivaju na Povelju – bez potrebe za jasnom poveznicom sa zakonodavstvom EU-a. Povelja bi trebala postati europska deklaracija o ljudskim pravima”.*

Današnjim izvješćem donosi se sveobuhvatan pregled uspješne provedbe temeljnih prava u EU-u tijekom protekle godine. U njemu se, na primjer, ističu smjernice o primjenjivosti Povelje pri primjeni zakonodavstva EU-a na nacionalnoj razini, koje Sud izdaje nacionalnim sudovima (presuda u slučaju [Åkerberg Fransson](#) iz 2013. o kojoj se mnogo raspravljalo). Objašnjava se i da institucije EU-a pri predlaganju i donošenju propisa pažljivo razmatraju prava zajamčena Poveljom, dok države članice ona obvezuju samo pri provedbi politika i propisa EU-a na nacionalnoj razini. Naposljetku, u izvješću se navode primjeri slučajeva u kojima su temeljna prava zajamčena Poveljom EU-a imala ulogu u postupcima zbog povrede prava koje Komisija pokreće protiv država članica.

Iz izvješća je vidljivo i da **među građanima postoji velik interes za pitanja temeljnih prava**: najčešća pitanja građana u prepisci s kontaktnim centrom Europe Direct u 2013. odnosila su se na slobodu kretanja i boravišta (48 % ukupnog broja upita), prava potrošača (12 %), pravosudnu suradnju (11 %), državljanstvo (10 %), zabranu diskriminacije i socijalna prava (5 %) i zaštitu podataka (4 %) (vidi Prilog 1.).

Dva načina za ostvarivanje Povelje

1. Mjere Komisije za promicanje Povelje

U područjima nadležnosti EU-a **Komisija može predlagati propise** kojima se štite prava i načela Povelje.

Primjeri **prijedloga Komisije** u 2013 obuhvaćaju sljedeće:

- pet pravnih mjera namijenjenih jačanju **zaštitnih mjera za građane EU-a u kaznenim postupcima** ([IP/13/1157](#), [MEMO/13/1046](#)). To uključuje mjere kojima se jamči poštovanje pretpostavke nedužnosti svih građana pod sumnjom ili optužbom policijskih ili pravosudnih tijela, pravo prisutnosti na suđenju, osiguravanje posebnih zaštitnih mjera za djecu suočenu s kaznenim postupkom i jamčenje pristupa privremenoj pravnoj pomoći u ranoj fazi postupka, osobito za osobe protiv kojih je izdan europski uhiđbeni nalog.

Postojala je potreba da se postojeće kaznenopravne mjere (poput europskog uhiđbenog naloga) u skladu s Poveljom uravnoteže u odnosu na pravne instrumente kojima se građanima omogućuje učinkovita obrana. Visoki standardi za postupovna prava i **prava žrtava** u cijelom EU-u imaju središnju ulogu u jačanju uzajamnog povjerenja u europskom pravosudnom prostoru. Još je jedna prekretnica u tom kontekstu donošenje Direktive o **pravu na odvjetnika** u 2013. ([IP/13/921](#)).

- **Integracija Roma** još je jedno područje u kojem EU i dalje jača zaštitu jednakih prava i promiče donošenje pozitivnih mjera. Komisija preispituje napredak nacionalnih strategija za integraciju Roma, a prve je rezultate predstavila u 28 država članica EU-a ([IP/14/371](#)). Usto su se sve države članice jednoglasnim prihvatanjem preporuke Vijeća koju je Komisija predložila u lipnju 2013. ([IP/13/1226](#), [IP/13/607](#)) obvezale da će raditi na poboljšanju gospodarske i socijalne integracije romskih zajednica.

Primjeri **mjera provedbe (slučajevi povrede prava)** u 2013 uključuju sljedeće:

- Komisija je nakon pravnog postupka osigurala da tijelo nadležno za zaštitu podataka u **Austriji** više ne bude dio ureda saveznog kancelara te da umjesto toga raspolaže vlastitim proračunom i osobljem i stoga bude neovisno, a Mađarska je u ožujku 2013. poduzela mjere za provedbu presude Suda u slučaju prisilnog umirovljenja 274 suca ([MEMO/12/832](#)).

2. Sudovi se pozivaju na Povelju

Sudovi u Europskoj uniji u svojim odlukama sve više upućuju na Povelju te su dodatno objasnili njezinu primjenjivost. Broj odluka sudova EU-a (Sud, Opći sud i Službenički sud) u čijim se obrazloženjima upućuje na Povelju povećao se s 43 u 2011. na 87 u 2012. **Povelja EU-a citirana je 2013. u 114 odluka**, što je gotovo tri puta više od broja slučajeva u 2011. (vidi Prilog 2.).

I nacionalni se sudovi u svojim pitanjima Sudu (prethodna pitanja) sve više pozivaju na Povelju: broj slučajeva pozivanja na Povelju porastao je za 65 % u 2012. u odnosu na 2011, odnosno s 27 na 41. **Broj upućivanja iznosio je 41 u 2013., kao i 2012.**

Porast upućivanja na Povelju važan je korak prema izgradnji **usklađenijeg sustava** za zaštitu temeljnih prava kojim se jamče ravnopravne razine prava i zaštite u svim državama članicama kada god se primjenjuje zakonodavstvo EU-a.

Češće upućivanje na Povelju u javnosti dovelo je do **porasta svijesti o Povelji**: Komisija je 2013. zaprimila gotovo **4000 pisama** šire javnosti u pogledu pitanja koja se odnose na temeljna prava. Od toga se samo 31 % odnosilo na situacije koje su u potpunosti izvan nadležnosti EU-a (u usporedbi sa 69 % u 2010. i 42 % u 2012.). To upućuje na uspjeh napora Komisije u podizanju svijesti o načinu i području primjene Povelje. Komisija je zaprimila i više od **900 pitanja** iz Europskog parlamenta te oko **120 peticija**.

Naposljetku, u izvješću se skreće pozornost i na napredak postignut u pristupanju EU-a Europskoj konvenciji o ljudskim pravima (ECHR). U travnju 2013. završen je nacrt sporazuma o pristupanju EU-a ECHR-u, što je prekretnica u postupku pristupanja. Komisija je zatim zatražila od Suda mišljenje o nacrtu sporazuma.

Današnjem je izvješću priloženo izvješće o napretku u provedbi europske strategije za **ravnopravnost žena i muškaraca tijekom 2013.** (vidi [IP/14/423](#)).

Kontekst

[Povelja Europske unije o temeljnim pravima](#) postala je pravno obvezujuća stupanjem na snagu Lisabonskog ugovora 1. prosinca 2009. U Povelji se navode temeljna prava – poput slobode izražavanja i zaštite osobnih podataka – u kojima se odražavaju zajedničke vrijednosti i ustavno nasljeđe Europe.

Komisija je u listopadu 2010. donijela [strategiju za učinkovitu provedbu Povelje](#). Uvela je „kontrolni popis temeljnih prava“ (Prilog 3.) u cilju jačanja procjene utjecaja njezinih zakonodavnih prijedloga na temeljna prava. Komisija je preuzela i obvezu informiranja građana o situacijama u kojima može intervenirati u području temeljnih prava i obvezu izdavanja godišnjeg izvješća o provedbi Povelje u cilju praćenja postignutog napretka.

Komisija surađuje s odgovarajućim tijelima na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini te razini EU-a kako bi se građanima pružile bolje informacije o njihovim temeljnim pravima i o tome komu se mogu obratiti za pomoć ako smatraju da je došlo do povrede njihovih prava. Komisija sada na portalu [europskog e-pravosuđa](#) pruža praktične informacije o ostvarivanju prava te je s pučkim pravobraniteljima, tijelima za ravnopravnost i institucijama za ljudska prava uspostavila dijalog o postupku u slučaju pritužbi povezanih s temeljnim pravima.

Povelja je prije svega upućena institucijama EU-a. Ona ne zamjenjuje nacionalne sustave, već ih dopunjuje. Države članice primjenjuju vlastite ustavne sustave i njima utvrđena temeljna prava. Tim se konkretnim mjerama za provedbu Povelje potaknulo automatsko uzimanje u obzir temeljnih prava kada Komisija priprema nove prijedloge u području zakonodavstva i politika. Taj je pristup od ključne važnosti u čitavom postupku odlučivanja EU-a, uključujući slučajeve u kojima Europski parlament i Vijeće, u kojem su zastupljene države članice, donose izmjene prijedloga koje priprema Komisija.

Dodatne informacije:

[MEMO/14/284](#)

Informativni paket: Izvješća o temeljnim pravima i ravnopravnosti spolova: http://ec.europa.eu/justice/newsroom/fundamental-rights/news/140414_en.htm

Europska komisija – Osnovna prava: http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/index_en.htm

Potpredsjednica Reding o temeljnim pravima: S riječi na djela:
http://ec.europa.eu/justice/events/assises-justice-2013/files/factsheets/fundamental_rights_en.pdf

Početna stranica potpredsjednice Viviane Reding, povjerenice EU-a za pravosuđe:
<http://ec.europa.eu/reding>

Pratite potpredsjednicu na Twitteru: [@VivianeRedingEU](https://twitter.com/VivianeRedingEU)

Osobe za kontakt:

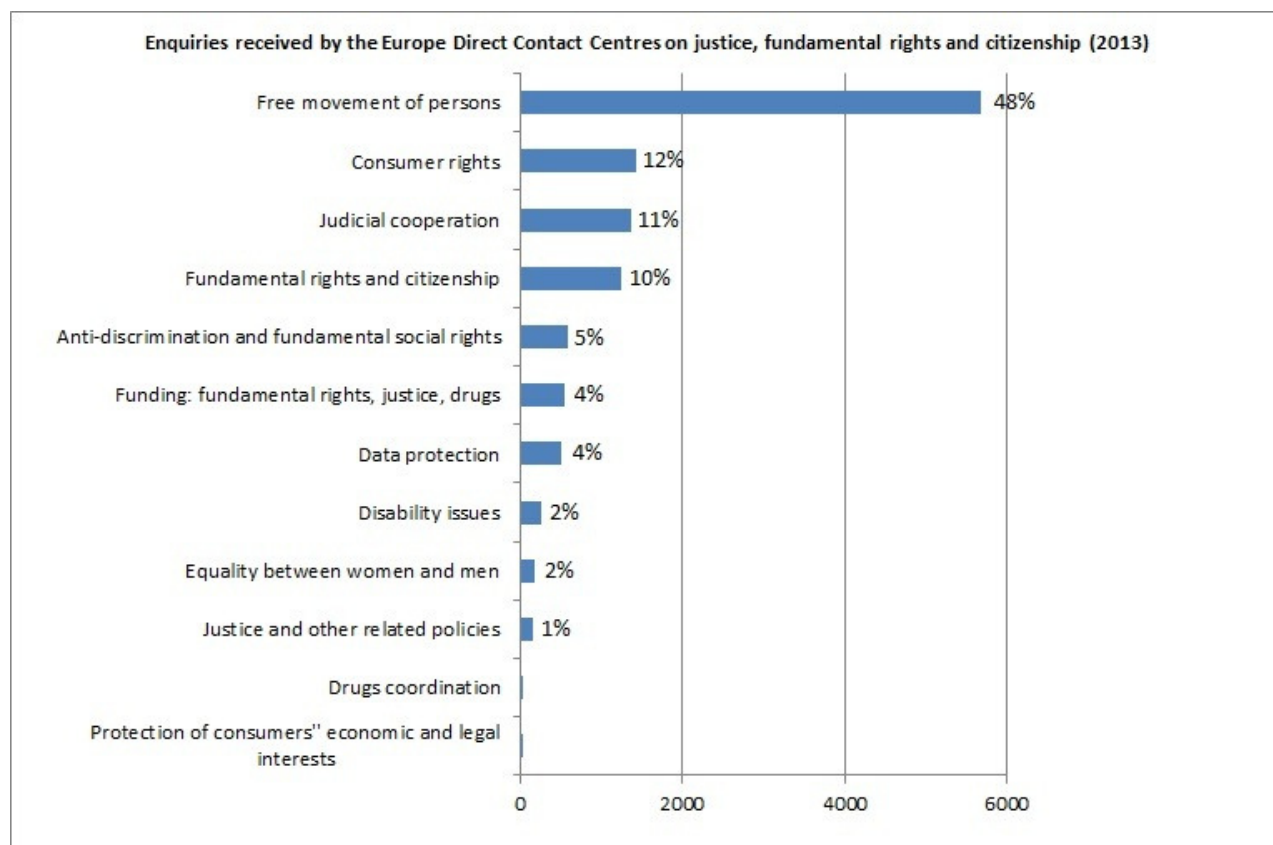
[Mina Andreeva](#) (+32 2 299 13 82)

[Joshua Salsby](#) (+32 2 297 24 59)

Za javnost: **Europe Direct** telefonom **00 800 6 7 8 9 10 11** ili [e-poštom](#)

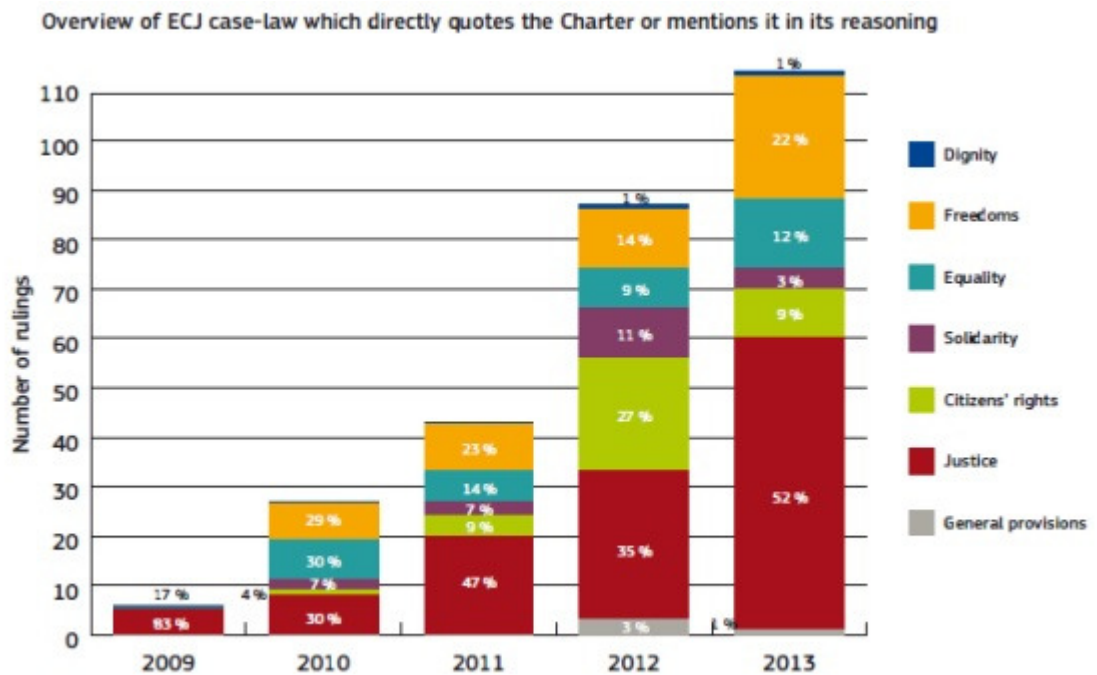
PRILOG

Prilog 1.: Upiti građana povezani s temeljnim pravima

Brojke koje su prikupili kontaktni centri Europe Direct (EDCC) potvrđuju da među građanima postoji visoka razina interesa za pravosuđe, državljanstvo i temeljna prava. EDCC-ovi su 2013. odgovorili na 11974 upita građana o prethodno navedenim temama.

Prilog 2.: Sudovi Europske unije upućuju na Povelju

Sudovi u Europskoj uniji u svojim odlukama sve više upućuju na Povelju. Broj odluka tih sudova u čijem se obrazloženju upućuje na Povelju porastao je s 43 u 2011. na 87. u 2012. Broj odluka u kojima se upućuje na Povelju iznosio je 114 u 2013., što je gotovo tri puta više od broja slučajeva u 2011.

Prilog 3.: „Kontrolni popis temeljnih prava“ za prijedloge Komisije

1. O kojim je temeljnim pravima riječ?
2. Je li riječ o apsolutnim pravima (koja možda nisu podložna ograničenjima, na primjer ljudsko dostojanstvo i zabrana mučenja)?
3. Kako na temeljna prava utječu razne razmatrane opcije politike? Je li utjecaj povoljan (promicanje temeljnih prava) ili negativan (ograničavanje temeljnih prava)?
4. Imaju li opcije i povdjan i negativan utjecaj, ovisno o tome o kojim je temeljnim pravima riječ (npr. negativan utjecaj na slobodu izražavanja, a povoljan za intelektualno vlasništvo)?
5. Jesu li sva ograničenja temeljnih prava formulirana na jasan i predvidiv način?
6. U slučaju bilo kojeg ograničenja temeljnih prava:
  - je li ograničenje potrebno kako bi se postigao cilj od općeg interesa ili u cilju zaštite prava i sloboda drugih (koga)?
  - je li razmjerno željenom cilju?
  - je li očuvana bit predmetnog temeljnog prava?